
Bijeenkomsten

Ben jij de nieuwe waterwerker?

Bijeenkomst van het Koninklijk Nederlands Waternetwerk, themadag over het nieuwe werken, 17 maart 2011 in het congrescentrum van de Evenementenhal in Gorinchem.

Eigenlijk hou ik helemaal niet van dit soort georganiseerde netwerken. Ik twitter niet, ben niet linked-in, lever dankzij anderen per ongeluk een bijdrage op Facebook, maar die kan ik zelf niet eens zien. Maar ik beschouw mezelf als een moderne werker in een conservatieve omgeving, dus als men het vanuit die omgeving zelf over 'het nieuwe werken' wil hebben, moet ik er bij zijn. Gewapend met mijn iPad trok ik naar de Evenementenhal in Gorinchem, een groot complex waar je nog gratis kunt parkeren. Volgens ingewijden was het vroeger de fabriek van Compaq-computers.

De bijeenkomst blijkt een aanhangsel te zijn van de Aqua Nederland Vakbeurs die van 15 tot 17 maart in de grote hal werd gehouden. Gratis kaarten voor de beurs (ter waarde van 40 euro stond er op, maar ik geloof nooit dat ik er op Marktplaats een dergelijk bedrag voor zou kunnen krijgen) horen bij de package deal. Met mij hebben zo'n 60 mensen zich voor de bijeenkomst aangemeld.

Bij de registratie blijkt nog weinig van een veranderde wereld: er vormt zich een lange rij dankzij een aantal laatmelders, die met pen hun naam op hun badge moeten invullen. Er wordt ons een keurig verzorgd boekje aangereikt, met pen, zodat ik aantekeningen kan maken.

Onder collega's geef ik vaak hoog op over mijn eigen netwerk in de waterwereld (dat

is dus zonder de toevoeging 'koninklijk'), maar als ik hier om mij heen kijk, ken ik niemand, wat op zich ook wel weer leuk is. Al waarnemend valt het mij op dat een ruime meerderheid van de aanwezigen boven de 40 is. Er zijn dertien mensen van Dunea, zeventien van Vitens (dat is samen de helft van alle aanwezigen...), die elkaar al vrij snel gevonden hebben.

Monique Bekkenutte opent namens Waternetwerk de bijeenkomst kort en zakelijk, waarna Alex Veersma (Waternet) een inleidende presentatie geeft. Hij doet dat erg interactief, en achteraf merk ik dat hij de hele tijd mijn aandacht heeft vastgehouden.

Ongeveer de helft van de aanwezigen zegt bezig te zijn met het nieuwe werken. Alex geeft aan dat het eigenlijk om een slecht gedefinieerde hype gaat. De mens staat centraal, er wordt gebruik gemaakt van moderne middelen, die de moderne werker onafhankelijker van plaats en tijd maken. Belangrijk element is het sturen op resultaat en niet op gemaakte uren. Elk bedrijf vult het weer anders in, dus het blijft voor iedereen enigszins ongrijpbaar wat het nu precies is.

Het nieuwe werken levert ook nieuwe vragen op. Een belangrijke is de vraag hoe je aan de kennis en kunde en andere info van collega's komt, als je die minder vaak ziet. Sociale netwerken bieden uitkomst, maar dan moet je daar wel makkelijk mee om kunnen gaan. Mensen in de zaal geven als voorbeeld ook aan dat videoconfereren goed kan, maar dat je vooraf al wel een band met die mensen moet hebben om het goed te kunnen benutten.

Uiteindelijk moet de werkgever zich de vraag stellen hoe de mens zo te faciliteren dat hij zijn rol/taak in het werk optimaal kan vervullen. Dat betekent lang niet altijd dat dingen thuis en in de avonden moeten gebeuren. Een storingsdienst is

altijd gebonden aan de plaats waar de storing optreedt, maar de administratieve rompslomp eromheen kan ook best op andere momenten. Het zijn vooral de kenniswerkers die het hardste roepen dat wat hen betreft plaats en tijd vrij te kiezen zijn, maar ook voor andere werkers zijn er mogelijkheden. 'Nieuw' is ook niet per definitie thuis, maar op de plaats waar de taak het beste uitgevoerd kan worden, en als dat op kantoor is tussen de collega's, dan is het gewoon op kantoor. Ook niet iedereen vindt de vermenging van werk en privé even prettig.

Het nieuwe werken gaat niet alleen over verantwoordelijkheden geven, maar voor een belangrijk deel ook over verantwoording afleggen. In de waterwereld is men daar niet aan gewend, men voelt zich aangevallen als gevraagd wordt wat je gisteren hebt gedaan. Er is vaak een traditioneel wantrouwen tussen baas en werknemer, waarvoor de prikklok jarenlang een belangrijk instrument geweest is om het wantrouwen te hanteren. Werknemers moeten in het nieuwe werken een vorm van taakvolwassenheid ontwikkelen, en zelfdiscipline om de belangen van de baas evenwichtig vorm te geven. Er moet een wederzijdse transparantie zijn, zodat herkenbaar is dat gegeven vertrouwen niet beschaamd wordt.

Vervolgens wordt het gezelschap opgedeeld in workshops. Ik ga eerst naar de workshop 'Van specialist naar generalist?' die wordt gegeven door Bert Visser. Voor mij iets te nadrukkelijk laat hij weten dat hij voor het bureau Cothink werkt, maar verder is er op de inhoud en vorm van zijn verhaal weinig aan te merken. Met gerichte opdrachten en voorbeelden legt hij uit hoe een specialist probleem- en oplossingsgericht is, en hoe een generalist door een veel opener manier van vragen gericht is op het overzicht. In een probleemanalyse helpt de generalist de specialist om sneller de kern van het pro-

bleem te vinden. Zodra het probleem is benoemd en getoetst, is het aan de specialist om de oplossing te bedenken. Slotconclusie is dat beide denkmethoden elkaar nodig hebben, en dat klinkt dan weer als een triviale feit. Maar behalve dat hij alle aanwezigen (ook mij) tot een bevroren deelname aan de discussie weet te verleiden, blijven zijn voorbeelden in mijn hoofd hangen. Het geeft mij handvaten om de kwaliteiten van mensen bewuster en gericht te benutten. 'Het gaat om het mobiliseren van kennis en vaardigheden'. Ik zou bijna reclame gaan maken voor Cothink.

's Middags volg ik de workshop 'van auto tot iPad', gegeven door Maurice Willekens van Geodan. Het is meer een beschouwing van beschikbare techniek voor mensen die in het veld moeten werken en dan recente gegevens uit databestanden nodig hebben. Na een technische inleiding wordt een filmpje vertoond over de politie in Groningen. Surveillerende agenten kunnen op een handzaam apparaat zien of er in de straat waar ze lopen incidenten zijn (geweest), of in het huis waar ze voorbij lopen een wanbetaler van boetes woont, en of er in de omgeving andere agenten aanwezig zijn, voor het geval de betreffende boef agressief mocht worden. We krijgen een monteursbus van Dunea te zien, voorzien van laptop, waar alle gegevens van een lekke waterleiding online staan. De hoofdkraan is sneller gevonden, de buurt wordt gelijk online geïnformeerd, maar de monteur weet ook bij wie hij kaartjes door de bus moet doen, omdat hij precies kan zien welke huizen achter die dichte hoofdkraan zitten.

Het interactieve deel van de workshop is wat eenvoudig: maak een SWOT-analyse van nieuwe technieken. Dat levert niet zo veel nieuwe inzichten op. Wel valt op dat veel deelnemers benadrukken dat je men-

sen de tijd moet geven om zich de nieuwe technieken eigen te maken: het sociale aspect van automatisering wordt nogal eens over het hoofd gezien. Pas aan het einde van de workshop realiseren we ons dat niemand heeft gevraagd hoe duur al die nieuwe spullen nu eigenlijk zijn, we beperken ons tot enthousiasme over de nieuwe mogelijkheden.

Er volgt nog een integrale terugkoppeling, zodat er een beeld ontstaat van de andere workshops. Ik heb de workshops gemist over persoonlijk leiderschap, over zelfsturende teams (niet de baas weet het beste hoe een klus moet worden uitgevoerd, maar de deskundige werkers zelf) en over de reorganisatie bij deurenleverancier JAZO uit Zevenaar. Opmerkelijk is de positieve sfeer, mensen worden enthousiast over nieuwe kansen, waarbij bedreigingen en 'ongemakkelijkheden' niet onbesproken blijven. De aanwezigen blijken niet zozeer geïnteresseerd in

'minder doen', maar vooral in 'beter werken'. Mensen moeten een bredere verantwoordelijkheid krijgen, niet afgerekend worden op bestede uren, maar op geleverde prestatie (een baas wil immers geen tijd, maar een werkprestatie). Nieuwe gadgets kunnen een middel zijn om informatie snel daar te brengen waar en wanneer het nodig is, maar zijn binnen het Nieuwe Werken nooit een doel op zich. Het gaat om een andere cultuur, waarbij cultuur niet alleen het gevolg is van hoe we de dingen altijd al doen, maar ook het resultaat van hoe we de dingen voortaan doen.

De positieve sfeer van de dag blijft hangen: 's avonds nog begin ik met het uitwerken van mijn iPad-aantekeningen tot een verslag voor Stromingen. De twee pennen die ik meegenomen heb geef ik aan mijn kinderen: voor allebei eentje.

Harry Boukes

Verslag NHV-najaarsbijeenkomst 'Grensoverschrijdende hydrologie'

Op 24 en 25 november 2010 vond in Leuven de najaarsbijeenkomst van de NHV plaats. Deze bijeenkomst werd georganiseerd in samenwerking met de Katholieke Universiteit Leuven en het Leuven Sustainable Earth Research Center.

Het thema was: grensoverschrijdende hydrologie, Nederland en Vlaanderen maken en delen kennis.

Aan het voor(avond)programma op 24 november werd door 40, voornamelijk Nederlandse, mensen deelgenomen. De deelnemers werden in de sfeervolle Faculty Club ontvangen, gevestigd in het grootste begijnhof van Europa. Onder het genot van een werkelijk voortreffelijk diner werd in ontspannen sfeer geluisterd

naar de volgende sprekers:

Van Nederlandse zijde:

- Herbert Berger (Rijkswaterstaat/Waterdienst): 'Het waterbeheer in Nederland: een (v)luchtig overzicht'.
- Kees Peerdeman (Waterschap Brabantse Delta): 'Vlaams-Nederlandse samenwerking op de Brabantse Wal'.

Van Vlaamse zijde:

- Wouter Vanneuville (Waterbouwkundig Laboratorium, Vlaamse Overheid): 'Waterkwantiteitsbeheer in Vlaanderen'.

Ook werd door zowel gastheer Patrick Willems als Wouter Vanneuville stil gestaan bij de recente wateroverlast in België. De voordrachten gaven een goed inzicht in overeenkomsten met en verschillen tussen het waterbeheer in Nederland en België. Aan het dagpro-

gramma op 25 november werd door 63 personen deelgenomen. Het programma was onderverdeeld in vier blokken, met in elk blok een bijdrage uit Vlaanderen en Nederland.

Het eerste blok handelde over de invloed van klimaatverandering op hydrologie en waterbeheer: welke methoden worden er gevolgd? Welke regionale verschillen worden gevonden in invloed op overstromingen en droogte?

- Patrick Willems (K.U. Leuven in samenwerking met KMI voor WL, Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek en de Vlaamse Milieu Maatschappij): 'Invloed van klimaatverandering op hydrologische extremen in Vlaanderen'. De voordracht maakte duidelijk waarom in Vlaanderen de klimaatscenario's verder uit elkaar liggen vergeleken met die van het KNMI. Ook de voorspellingen van de toename van extreme neerslagen, waarbij een intrigerende oscillatie werd getoond met een periodiciteit van zo'n 40 jaar, waren zeer overtuigend.
- De geplande voordracht van het KNMI ging niet door. Dit gaf extra ruimte voor de uitreiking van de NHV-hydrologieprijs voor de beste publicatie in de afgelopen drie jaar aan Ruud Barthelmeus voor het artikel: 'Critical soil conditions for oxygen stress to plant roots: Substituting the Feddes-function by a process-based model' in het Journal of Hydrology. Het judicium werd uitgesproken door de voorzitter van de jury, Marc Bierkens, waarna Ruud zijn prijswinnende artikel toelichtte. Lezen dus dat artikel! (bij Ruud op te vragen).

In het tweede blok kwam de modellering van de ondergrond en geohydrologie aan de orde: verschillen in methoden van schematisatie, van gebruik van data en parameterschatting. Wat te zeggen over grensoverschrijdende modellering?

- Harry Boukes (Waterleidingbedrijf Brabant Water N.V.): 'De landsgrens als hydrologische barrière'. Harry presenteerde resultaten van een studie waaruit bleek dat de hydrologische interactie via de diepe ondergrond met België minder is dan werd gedacht, maar van een hydrologische barrière is (uiteraard) geen sprake. De oppervlaktewaterscheiding is ook min of meer de waterscheiding in de diepere ondergrond. Hooguit is er een hydrologiebarrière en het is aan ons die te slechten. Hhet slechten is reeds begonnen met de nomenclatuur: zie de modelstudie Vlaanderen en Brabant van Royal Haskoning. In deze modelstudie is de hydrologische werking van de Belgische kanalen meegenomen (is beperkt). De reistijden zijn wel uitgerkend maar niet publicabel.
- Okke Batelaan (Katholieke Universiteit Leuven/Vrije Universiteit Brussel): 'Hydrogeologie en grondwatermodellering in Vlaanderen'. Een indrukwekkend overzicht van academisch en toegepast onderzoek in Vlaanderen van de universiteiten van Leuven, Brussel en Gent, en de Vlaamse instelling voor technologisch onderzoek (Vito).

Het derde blok betrof het gebruik van 'remote sensing' in de hydrologie: voor modelinvoer en parameterschatting, real-time updaten van modellen voor het waterbeheer, enz.

- Remko Uijlenhoet (Wageningen UR): 'België en Nederland hebben een neerslag-afvoerrelatie'. Remko maakt duidelijk dat deze relatie zowel fysiek als onderzoeksmatig is. Hij ging in detail in op de meting van neerslag met behulp van radar (en andere remote sensing-technieken) en hoe die te gebruiken als aanvulling op/alternatief voor puntmetingen. Liever niet kalibreren op neerslagmeters en als je het al

doet dan pas in laatste instantie. Wel enkele neerslagmeters ter verificatie handhaven.

- Niko Verhoest (Universiteit Gent): 'Gebruik van afstandswaarnemingen in hydrologische modellen'. Presentatie van toepassing van geavanceerde data-assimilatietechnieken bij gebruik van radarwaarnemingen van bodemvocht. De resultaten van een verkennende studie tonen aan dat informatie over verschillende onzekerheden (en die zijn voor deze waarnemingen groot) kan worden aangewend om een ruimtelijk gedistribueerd model te updaten. De geïnteresseerde wordt aangeraden zijn powerpointpresentatie nog eens goed door te nemen, want de materie is zeker geen lichte kost.

In het laatste blok werden diffuse bronnen besproken: af- en uitspoeling van nitraat en pesticiden vanuit de landbouw naar het grond- en oppervlaktewater en hun invloed op de oppervlaktewaterkwaliteit.

- Rikje van de Weerd (Arcadis): 'Integraal water- en nitraatmodel Heuvelland. Koppeling van een uitspoelingsmodel en een geohydrologisch model voor Zuid-Limburg'. Het betrof een onderzoek naar kosteneffectieve maatregelen om de grondwaterkwaliteit te verbeteren met behulp van een relatief eenvoudig grondwater- en transportmodel met begrenzing in België en Duitsland. Hydrologisch droge en natte jaren zijn meegenomen, maar niet de verschillen in infiltratie als gevolg van verschillen in maaiveldshelling. De voornaamste conclusies: de studie geeft inzicht in meest bepalende factoren en mestwetgeving is zinvol.
- Jan Diels (K.U. Leuven): 'Modellering van nitraatuitloging in Vlaanderen'. Centrale vraag in de presentatie: heeft differentiatie naar gewassen, bodem-

textuur en hydrogeologische zone zin voor evaluatie van de nitraatresiduenorm (debiet gewogen)? Aan de hand van veel kwaliteitsmetingen en gebruikmakend van grondwaterstandsmetingen en daarvan afgeleide intrekgebieden is de conclusie dat de procesfactor voor grondwater zeer variabel is. De procesfactor voor oppervlaktewater is moeilijk te voorspellen. Edoch, inspanningen kunnen beter worden geconcentreerd in nitraatgevoelige gebieden. Opvallend waren de grote regionale verschillen in procesfactoren voor grondwater en oppervlaktewater.

De presentaties van alle voordrachten zijn in PDF-formaat op de NHV-site geplaatst.

We kunnen terugzien op een zeer geslaagde bijeenkomst waarbij het nuttige (kennis delen) en het aangename (kennis maken en lekker eten en drinken) op een mooie manier samenging. Met mij waren veel Nederlandse hydrologen onder de indruk van het niveau waarop in Vlaanderen Hydrologie en Waterbeheer wordt bedreven. Duidelijk meer academisch van aard en dat proefde je ook in de voordrachten.

Jammer dat de opkomst vanuit de Vlaamse overheidsinstanties (met name de Vlaamse Milieumaatschappij) wat tegenviel, want er zitten veel hydrologen bij overheidsinstanties die nog inhoudelijke klussen doen (in tegenstelling tot Nederland).

De formule (met name het onderdeel Diner met voordrachten en Stappen na afloop) leent zich zeker voor herhaling.

In het bestuur van de NHV zal verder worden besproken hoe de samenwerking met Vlaamse hydrologen vorm zal worden gegeven. Ideeën zijn welkom. In de jaarvergadering komen we hierop terug.

Jan van Bakel